

"ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו" דף ללימוד זוגי בנושא זוגיות ופוריות

התקופה של טיפולי הפוריות מאתגרת במישורים רבים. עבור זוגות שעוברים את הטיפולים, אחת ההשפעות היא על הקשר הזוגי. במקרים רבים יש פערים בין החוויה של כל אחד מבני הזוג - נקודות שונות בתהליך הן קשות בשבילך ודווקא נקודות אחרות קשות עבור בן/בת זוגך. אחת התחושות הן שאנו כל כך ממוקדים בנסיונות להכנס להריון שאיננו פנויים אחד לשני כפי שהיינו פעם, אין לנו פניות של זמן ואין לנו פניות רגשית. בנוסף לכך יש הרבה לחץ על המערכת הזוגית – יש מתחים לגבי כמה כל אחד מאיתנו עובר בתוך מערכת הטיפולים, הקשר המיני ביננו הופך לפחות טבעי, יש הרבה לחץ סביב זמן אינטימי זה, ועוד ועוד.

הרעיון של סדנת "תפילת הדרך" של "טל תורה" היא לפנות זמן זוגי לשוחח יחד, דרך לימוד, על מה שאנו עוברים. המפגשים עוסקים באתגרים השונים, כגון: האכזבות והכוחות הדרושים לקוות ולהאמין שתהיה הצלחה, הקנאה והקשר עם החברה, התפילה והקשר עם הקב"ה, הניתוק מהגוף ומהטבעי. הטעימה המובאת לפניכם הינה מתוך מפגש שעוסק בקשר הזוגי. פנו לעצמכם זמן שקט (כשעה וחצי) בסביבה שהיא נעימה לכם. לפניכם מקורות בליווי שאלות מנחות למענכם. לימוד נעים.

שלב ראשון – לימוד סיפור הדודאים בפשט ובפרשנים

אחד הסיפורים המרכזיים בתורה העוסקים באי-פריון הוא סיפורה של רחל אמנו. בסיפור מובאות תחושות חזקות – קנאה בין רחל ולאה, כעס של רחל על הקב"ה ועל יעקב, מטענים זוגיים בין רחל ויעקב. מומלץ לעיין בסיפור בשלמותו בכדי להכיר/להיזכר בהקשר (מובא בסוף דפי הלימוד לנוחיותכם). בלימוד שלנו, נתמקד בסיפור של הדודאים.

1. בראשית פרק ל

יד וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה ויבא אתם אל לאה אמנו ויתאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך. ויתאמר לה המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני ויתאמר רחל לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך. הדודאים הינם בעלי חשיבות רבה גם עבור לאה וגם עבור רחל. נחשוב על כך ועל המחיר שרחל מוכנה לשלם עבורם!

בית מדרש טל תורה

שאלות לחברותא:

- ♥ מדוע רחל רוצה את הדודאים?
- ♥ על מה רחל מוותרת למען הדודאים?
- ♥ לפי כל אחד מהפרשנים (מקורות 2-5) – חישבו שוב על השאלות הנ"ל (מומלץ לשוחח ביניכם על דברי הפרשנים לפני קריאת ההערות שלנו עליהם)

2. פירוש הרד"ק שם

והדודאים הם עשב ששרשם הם מצוייר ציור טבעי בדמות אדם, אולי שמע ראובן מה שאומרים ההמון כי הם מועילים להריון האישה... ותאמר רחל... תני נא לי מדודאי בנך – חשבה כי דברי ההמון אמת.

3. פירוש רש"י שם עפ"י המדרש

לכן ישכב עמך הלילה – שלי היתה שכיבת לילה זו ואני נותנה לך תחת דודאי בנך. ולפי שזלזלה במשכב הצדיק לא זכתה ליקבר עמו.

4. פירוש הספורנו שם

וימצא דודאים - מין עשב טוב הריח ומכין כלי הזרע אל התולדה... או טוב ממנו עם הוסיפם אהבת הזוג, כאמרו "שם אתן את דודי לך. הדודאים נתנו ריח" (שה"ש ז, יג-יד).

5. פירוש הרמב"ן שם

והנכון כי רצתה בהן להשתעשע ולהתענג, כי בתפילה נענתה רחל לא בדרך הרפאות...

לאחר שלמדתם את המקורות וחשבתם על השאלות לעיל, לפניכם הצעה להבנת דברי הפרשנים, עם שאלות נוספות לחידוד:

א. כוון ראשון העולה מהפרשנים (רש"י ורד"ק): הדודאים מביאים פריזון:

לפי הרד"ק רחל רצתה את הדודאים כי האמינה שבכוחם להביא לפוריות. רש"י מדגיש לנו שהיא היתה מוכנה לוותר על משהו בזוגיות למען הפריזון.

מה דעתכם על המחיר שרחל משלמת?

ב. כוון שני העולה מהפרשנים (הספורנו והרמב"ן): הדודאים מגבירים תשוקה זוגית/עונג מיני:

לפי הספורנו והרמב"ן רחל רצתה את הדודאים כדי להוסיף תשוקה לקשר הזוגי (אמנם לפי הספורנו אולי זה היה לעונג שלה ללא קשר ליעקב).

אם זו הסיבה, מה הניע את רחל להתעקש כל כך להשיג את הדודאים?

האם רחל הבינה שיש להשקיע בזוגיות בכדי שגם הפריזון יבוא?.....

ג. כוון שלישי שעלה במפגש עם זוג שהיה הרבה זמן בתוך מסע הטיפולים:

רחל רצתה לחוות חוויה של אמא המקבלת מתנה מבנה! הוא רצתה את הפרחים שראובן קטף בשדה עבור אמו.

בית מדרש טל תורה

בני מצוה * גיל ההתבגרות * חתונה וזוגיות * הריון ולידה * זוגות בטפולי פוריות * להיות הורים * להתחדש בגיל המעבר * להזדקן בטוב

עמק רפאים 43 ת.ד. 10532 ירושלים | טל | פקס 02-566-5403 www.taltorah.org taltorah@gmail.com

שלב שני – הסיפור האישי שלנו

נחזור לכל אחת מההבנות בסיפור לעיל ונחשוב על החוויה האישית שלנו בתוך זה:

א. לפי ההבנה הראשונה רחל רצתה את הדודאים כי הם מביאים פריין, והיא היתה מוכנה לשלם מחיר גבוה עבורם. כל מי שנמצא בתוך מסע הפוריות מוכן לשלם מחירים רבים ולו על מנת להגביר את הסיכוי להצלחת הטיפולים!

אלו מחירים כל אחד מכם מוכן לשלם למען הפריין ואלו אינכם מוכנים לשלם?

מהם הנקודות בהם אין הסכמה ביניכם?

האם נשלם כל מחיר? האם כל מחיר שאני מוכנה/מוכן לשלם גם בן/בת זוגי מוכן לשלם?

לפניכם קטע מתוך הספר "נעבור את זה יחד" של גליה ודר גולדמן, בקטע זה גליה מעיזה לשאול על המחירים שאנו משלמים... אולי בניגוד לתחושה שיותר מוכרת (ומובנת) לנו – נעשה הכל...

"בפורום [אינטרנטי של מטופלות פוריות] חברות מכל קצווי החברה הישראלית – חילוניות, דתיות, משכילות יותר ופחות – ודבר אחד משותף לכולן: הכמיהה חסרת הפשרות לילד. מעולם לא נתקלתי בשאלה 'עד מתי ממשיכים בטיפולים?'... פשוט ממשיכים.... הודעה על כישלון של טיפול מעורר תמיד תגובות של 'תהיי חזקה', 'בסוף זה יגיע', 'הזמן יעשה את שלו'. אף אחת לא מעזה לשאול מה יקרה אם הזמן לא יעשה את שלו... הייתי רוצה להעלות פעם את השאלות האלו, אבל אין לי אומץ לעשות זאת בפורום.... התמיכה של הבנות בפורום זו בזו מדהימה אך לעיתים קרובות מדי דבריהן מכעיסים אותי. 'בסוף נצחק על הימים האלה?'... 'הרצון לילד כל כך חזק ששום דבר לא ישבור אותנו?' שום דבר? גם לא פגיעה בבריאותנו? גם לא התערערות מערכות היחסים שלנו? גם לא המחיר שמשלמים הילדים שכבר נולדו? אולי הגיע הזמן להפסיק לדבר על הרצון המוחלט לילד, שבשמו עושים כל דבר, ולהתחיל קצת יותר לשאול באיזה מחיר."

דעתכם?

בית מדרש טל תורה

בני מצוה * גיל ההתבגרות * חתונה וזוגיות * הריון ולידה * זוגות בטפולי פוריות * להיות הורים * להתחדש בגיל המעבר * להזדקן בטוב

עמק רפאים 43 ת.ד. 10532 ירושלים טל | פקס 02-566-5403 www.taltorah.org taltorah@gmail.com

ב. לפי ההבנה השניה בפרשנים רחל רצתה את הדודאים בכדי להוסיף/להחזיר חיות ותשוקה לזוגיות. לעיתים בתוך מסע הפוריות אנו מזניחים את הזוגיות (וזה מובן, הרי אנו עסוקים במטרה שחשובה לשנינו לאין ערוך!), לעיתים, אנו אף פוגעים בבן הזוג שלנו בגלל המצב בו אנו שרויים.

נחשוב על הצעד של רחל – בתוך הקושי להיכנס להריון, הכעס, הקנאה, היא כעת מחליטה שהיא רוצה להוסיף תשוקה לקשר בינה לבין יעקב. יש כאן היזכרות במשהו מהעבר (היזכרו באהבת יעקב ורחל בתחילת הדרך....).

אנו מציעים לקחת את הצעד הזה של רחל ולחשוב כיצד נוכל להיעזר בו:

חישבו אלו דברים הינם חשובים לכם לשמר (או להוסיף) לזוגיות שלכם דווקא בתקופה זו? אולי דברים שהוזנחו ואתם רוצים לשוב אליהם?

הכינו יחד רשימה של דברים שתעשו מאמץ לדאוג שיתקיימו (לדוגמא: יציאה זוגית פעם בשבוע, מתנה לבן הזוג פעם ב-x זמן...)

בית מדרש טל תורה

בני מצוה * גיל ההתבגרות * חתונה וזוגיות * הריון ולידה * זוגות בטפולי פוריות * להיות הורים * להתחדש בגיל המעבר * להזדקן בטוב

עמק רפאים 43 ת.ד. 10532 ירושלים טל | פקס 02-566-5403 www.taltorah.org taltorah@gmail.com

לסיום, לפניכם שני מדרשים על מערכות זוגיות שקשיי הפוריות השפיעו עליהן בדרכים שונות – מנוח ואשתו לעומת יצחק ורבקה.

היכן אתם מוצאים את עצמיכם?

6. מדרש במדבר רבה פרשה י

ואשתו עקרה ולא ילדה - מלמד שהיה מחלוקת בין מנוח לאשתו הוא אומר לה את עקרה ולכך אינך יולדת והיא אומרת לו את עקר ולכך לא ילדתי. לא היה מנוח עקר. וירא מלאך ה' אל האשה - מכאן אתה למד שאשתו של מנוח צדקת היתה שזכתה לדבר עמה מלאך, ולשום שלום בינה לבין בעלה ולהודיעה שהיא עקרה והיא מונעת ההריון ולא בעלה לכך דבר עמה.

7. מדרש בראשית רבה סג

לנוכח אשתו - מלמד שהיה יצחק שטוח כאן והיא שטוחה כאן, ואומר: רבוננו של עולם, כל בנים שאתה נותן לי, יהיו מן הצדקת הזו. אף היא אמרה כן: כל בנים שאתה עתיד ליתן לי, יהיו מן הצדיק הזה. שתי השפעות אלו על הזוגיות, של התרחקות ושל התקרבות, הן כה מובנות וטבעיות וכה לגיטימיות. במהלך לימוד זה ניסינו לתת מקום להעלות הן את הקשיים והאתגרים הזוגיים, והן לתת הזדמנות למבט אחר - קודם כל לשמוע היכן נמצא בן זוגי ולהשמיע היכן אני נמצאת, ובנוסף, לחשוב כיצד ניתן לתת מקום לזוגיות גם בתקופה שכזו.

המלצה לתרגיל לסיום:

כל אחד מכם ירשום בראשו של דף את המשפט הבא עפ"י המדרש האחרון שהובא:
כל ילדים שאתה נותן לי יהיו מבן הזוג הזה (רשמו במקום זה את שם בן הזוג שלכם)

כיתבו מתחת למשפט מדוע אתם רוצים שילדיכם יהיו מבן הזוג שלכם - מה אתם אוהבים בו, איך אתם רואים את ההורות איתו/ה, איזה אבא/אמא הוא יהיה. בסופו של דבר - שתפו עם בן זוגכם. ייתכן שמזמן היא/הוא לא שמעו דברים אלו מכם. ככה נשוב קצת יותר אל עצמינו ואחד אל השני.

בית מדרש טל תורה

בני מצוה * גיל ההתבגרות * חתונה וזוגיות * הריון ולידה * זוגות בטפולי פוריות * להיות הורים * להתחדש בגיל המעבר * להזדקן בטוב
עמק רפאים 43 ת.ד. 10532 ירושלים | טל | פקס 02-566-5403 www.taltorah.org taltorah@gmail.com

נספח – סיפור רחל ויעקב (ניתן לפתוח תנ"ך ולראות את הקטעים שדילגנו עליהם פה)

בראשית כט

ל וַיָּבֹא גַם אֶל-רַחֵל וַיֹּאמֶר גַּם-אֶת-רַחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שְׁבַע-שָׁנִים אַחֲרֹת. לֹא וַיֵּרָא ה' כִּי-שְׁנוּאָה לָאָה וַיִּפְתַּח אֶת-רַחֲמָה וּרְחֵל
עָקְרָה...

בראשית ל

א וַתֵּרָא רַחֵל כִּי לֹא יֵלְדָה לְיַעֲקֹב וַתִּקְנֶה רַחֵל בְּאֶחָתָהּ וַתֹּאמֶר אֶל-יַעֲקֹב הִבֵּה-לִּי בָנִים וְאִם-אֵין מִתָּה אֲנֹכִי. ב וַיַּחַר-אֵף יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיֹּאמֶר
הַתַּחַת אֱלֹהִים אֲנֹכִי אֲשֶׁר-מָנַע מִמּוֹךְ פְּרִי-בִטְנִי. ג וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמַתִּי בִלְהָה בְּאֵלֶיהָ וְתֵלֵד עַל-בִּרְפִּי וְאֶבְנָה גַם-אֲנֹכִי מִמֶּנָּה. ד וַתִּתֶּן-לוֹ
אֶת-בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ יַעֲקֹב. ה וַתַּהַר בִּלְהָה וְתֵלֵד לְיַעֲקֹב בֶּן. ו וַתֹּאמֶר רַחֵל דְּנִנִּי אֱלֹהִים וְגַם שָׁמַע בְּקִלְי וַיִּתֶּן-לִי בֶן עַל-בֶּן
קְרָאָה שְׁמוֹ דָּן. ז וַתַּהַר עוֹד וְתֵלֵד בִּלְהָה שִׁפְחַת רַחֵל בֶּן שְׁנֵי לְיַעֲקֹב. ח וַתֹּאמֶר רַחֵל נִפְתְּלִי אֱלֹהִים נִפְתְּלִי עִם-אֶחָתִּי גַם-יִבְלְתִּי וַתִּקְרָא
שְׁמוֹ נִפְתָּלִי. ט וַתֵּרָא לָאָה כִּי עֲמָדָה מִלְּדַת וַתִּקַּח אֶת-זֶלְפָּה שִׁפְחָתָהּ וַתִּתֶּן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה. י וְתֵלֵד זֶלְפָּה שִׁפְחַת לָאָה לְיַעֲקֹב בֶּן. יא
וַתֹּאמֶר לָאָה בְּגַד (בָּא גֵד) וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ גֵּד. יב וְתֵלֵד זֶלְפָּה שִׁפְחַת לָאָה בֶּן שְׁנֵי לְיַעֲקֹב. יג וַתֹּאמֶר לָאָה בְּאִשְׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוֹנִי בְּנוֹת וַתִּקְרָא
אֶת-שְׁמוֹ אֲשֵׁר.

יד וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קִצְרִי-חַטִּים וַיִּמְצָא דּוֹדָאִים בַּשָּׂדֶה וַיָּבֹא אֹתָם אֶל-לָאָה אִמּוֹ וַתֹּאמֶר רַחֵל אֶל-לָאָה תִּנִּי-נָא לִי מִדּוֹדָאִי בְּנָךְ. טו וַתֹּאמֶר
לָהּ הַמַּעַט קָחָתָךְ אֶת-אִשִּׁי וְלָקַחְתָּ גַם אֶת-דּוֹדָאִי בְּנִי וַתֹּאמֶר רַחֵל לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַּחַת דּוֹדָאִי בְּנָךְ.

טז וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן-הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וַתֵּצֵא לָאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׁכַר שְׂכָרְתִּיךָ דּוֹדָאִי בְּנִי וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא. יז וַיִּשְׁמַע
אֱלֹהִים אֶל-לָאָה וַתַּהַר וְתֵלֵד לְיַעֲקֹב בֶּן חַמִּישִׁי. יח וַתֹּאמֶר לָאָה נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי אֲשֶׁר-נָתַתִּי שִׁפְחָתִי לְאִשִּׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשְׂשָׁכָר. יט וַתַּהַר
עוֹד לָאָה וְתֵלֵד בֶּן-שְׁשִׁי לְיַעֲקֹב. כ וַתֹּאמֶר לָאָה זָבַדְנִי אֱלֹהִים אֹתִי זָבַד טוֹב הַפֶּעַם זָבַלְנִי אִשִּׁי כִּי-יִלְדָתִי לוֹ שִׁשָּׁה בָנִים וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ
זְבֻלֹן. כא וְאַחֵר יֵלְדָה בֵּת וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמָהּ דִּינָה.

כב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ וַיִּפְתַּח אֶת-רַחֲמָהּ. כג וַתַּהַר וְתֵלֵד בֶּן וַתֹּאמֶר אֶסְף אֱלֹהִים אֶת-חֶרְפָּתִי. כד וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ
יוֹסֵף לְאֹמֶר יִסֵּף ה' לִי בֶן אַחֵר.

בֵּית מִדְרַשׁ טַל תּוֹרָה

בני מצוה * גיל ההתבגרות * חתונה וזוגיות * הריון ולידה * זוגות בטפולי פוריות * להיות הורים * להתחדש בגיל המעבר * להזדקן בטוב

עמק רפאים 43 ת.ד. 10532 ירושלים | טל | פקס 02-566-5403 www.taltorah.org taltorah@gmail.com